

GRAFINIŲ ŽENKLŲ RAŠYMO ATMINTINĖ

Trumpai apie lietuviškuose tekstuose dažniausiai vartojamus grafinius ženklus.

► **Brūkšnelis [-]** kaip rašybos ženklas vartojamas tarp žodžių, tarp žodžių ir skaitmenų, tarp skaitmenų, tarp santrumpų ar simbolių ir tarp įvairių šių rašmenų derinių. Pagrindinė brūkšnelio funkcija – sujungiamoji, jis dedamas tarp tokių žodžių ar rašto ženklų, kurie jungiami į visumą ir paprastai reiškia vieną dalyką. Brūkšnelis visada rašomas iš abiejų jo pusių nepaliekant tarpų.

► **Brūkšnys [-]** gali būti vartojamas kaip skyrybos ženklas (jo vartojimas reglamentuojamas Lietuvių kalbos skyrybos taisyklėse) ir kaip rašybos ženklas, kurio paskirtis žymėti tam tikras objektų ar reiškinių apimties ribas.

Brūkšnys rašomas spaudžiant alternatyvos klavišą **Alt** ir skaitmeninį kodą **0150**.

Nurodant ribas tarpų iš abiejų brūkšnio pusių nepaliekama.

► **Kabutės** yra porinis grafinis ženklas teksto fragmentui išskirti.

Kabutes sudaro du ženklai: atidaromosios ir uždarnosios kabutės. Kabutės skirtingų kalbų rašto sistemose būna skirtingų formų. Lietuvių kalbos kabučių forma tokia:

atidaromosios kabutės [„] – **Alt + 0132**

uždarnosios kabutės [“] – **Alt + 0147**

!Susidūrus dvejoms kabutėms, rašomos vienos kabutės (kaip ir susidūrus dviem kableliams, taškams ar kitiems skyrybos ženklams).

► **Pasvirasis brūkšnys [/]:**

Pasvirasis brūkšnys (su tarpais) žymi alternatyvą tarp greta vartojamų žodžių, reiškiančių lygiaverčius dalykus (lietuvių kalboje alternatyvius dalykus įprasta dažniau žymėti skliaustais).

Pasvirasis brūkšnys (be tarpų) gali būti vartojamas tarp simbolių santrumpų nurodant kokio nors fizikinio dydžio reikšmę pasirinktoje vienetų sistemoje (pvz., *važiavo 150 km/h* (tiek kilometrų per valandą); žymint kainas (pvz., *90 Eur/mėn.* (tiek eurų už mėnesio nuomą); specialiuose tekstuose.

► **Skliaustai** yra porinis grafinis ženklas teksto fragmentui išskirti. Skliaustus sudaro du ženklai: atidaromasis ir uždaromasis skliaustas.

Skliaustų yra įvairių rūšių:

lenktiniai (...) – juose paprastai rašomi alternatyviai pasirenkami dalykai;

kampiniai <...> – dažnai žymi praleistą citatos vietą, vadinami kupiūros ženklu;

laužtiniai skliaustai [...] – gali būti vartojami ir vietoj lenktinių, ir kupiūrai žymėti;

riestiniai {...}, įstrižiniai /.../.

!Skirtingų rūšių skliaustai įvairiose kalbos vartojimo srityse, ypač specialiojoje literatūroje, gali būti vartojami savitais tikslais.

► **Kirčio ženklai.** Kirčiuotas raidės tekste galima rašyti naudojant lietuvišką šriftą „Palemonas“ arba renkant skaitmeninius kodus: nustatyti žymeklį po norimos sukirčiuoti raidės, spausti alternatyvos klavišą **Alt** ir surinkti reikalingą skaitmeninį kodą:

kairinis kirčio ženklas [˘] – **Alt + 768** (pvz.: *knygà, prekè, gražùs*);

dešininis kirčio ženklas [˙] – **Alt + 769** (pvz.: *būklė, dėsnis, nuoma*);

riestinis kirčio ženklas [ˉ] – **Alt + 771** (pvz.: *rāštas, būdas, dýdis*).

!Norint, kad rašant kirtį neišnyktų raidės taškas (žymint kirtį virš raidžių i, į ir è), galima pirma surinkti atskirą taško kodą **Alt + 775**, tada kirčio (pvz., gėlė).

- ▶ **Apostròfas [']** – **Alt + 0146**
rašomas eilutės viršuje, vartojamas atskirti kitų kalbų autentiškam asmenvardžių kamienui nuo pridamos lietuviškos galūnės rišliame tekste (pvz., *John'o Saunders'o teigimu, [...]*); taip pat po raidinių santrumpų, pridant reikiamas linksnių galūnes (pvz., *BNS'o pranešimas*).
  - ▶ **Procento ženklas [%]**
Alt + 37
rašomas po skaičiaus ir tarpo (pvz.: *0,5 %*, *15–20 %*).
  - ▶ **Paragrafo ženklas [§]**
Alt + 21
rašomas prieš skaičių paliekant tarpą – (pvz.: *§ 22*, *§ 27–42*).
  - ▶ **Tildės ženklas [~]**
Alt + 126
gali būti vartojamas nusakant apytikslį kiekį, plotą, skaičių, rašomas prieš skaičių be tarpo (pvz., *miestelyje gyveno ~2 000 gyventojų*); žodynuose gali būti vartojamas pasikartojančiai žodžio daliai žymėti, taip pat rašomas be tarpo (pvz.: *gyvlénti*, *~ėna*, *~ėno*).
  - ▶ **Laipsnio ženklas [°]**
Alt + 248
vartojamas žymint temperatūrą, jis rašomas po skaičiaus ir tarpo (pvz., *–10 °C* (10 laipsnių Celsijaus šalčio), taip pat žymint plokščiojo kampo dydį – rašomas po skaičiaus nepaliekant tarpo (pvz., *90°*).
  - ▶ **Ženklas [@]** (tariama *eta*)
Alt + 64
vartojamas elektroninio pašto adrese abonto vardui atskirti nuo likusios adreso dalies, rašomas be tarpų iš abiejų pusių (pvz., *vardenis.pavardenis@institucija.lt*).
  - ▶ **Grotėlių ženklas [#]**
Alt + 35
vartojamas socialinių tinklų ir mikrotinklaraščių tekstuose, skirtas tam tikros temos pranešimams identifikuoti sukuriant nuorodą į juos (pvz., *#stiprūskartu*).
  - ▶ **Promilių ženklas [‰]**
Alt + 0137
rašomas po skaičiaus ir tarpo (pvz., *1,25 ‰*).
  - ▶ **Piniginių vienetų ženklai:**
euro ženklas [€] – **Alt + 0128**;
svaro sterlingų ženklas [£] – **Alt + 0163**;
dolerio ženklas [\$] – **Alt + 36**.
- !Visi piniginių vienetų grafiniai ženklai rašomi po skaičiaus palikus tarpą (pvz.: *25 €*, *100 £*, *50 \$*).

SVARBU! Kai rašant grafinius ženklus po skaičiaus reikia palikti tarpą, kompiuteriu renkamas jungiamasis tarpas, įterpiamas valdymo, antrojo lygio ir tarpo klavišų deriniu **Ctrl + Shift + Space** arba **Alt + 0160**.

- ▶ **Minuso ženklas [-]**
atimties operaciją arba neigiamą skaičių žymintis ženklas;
  - Pliūso ženklas [+]**
sudėties operaciją žymintis ženklas.
- !Prieš minuso (arba pliuso) ženklą, žymintį atimtį (arba sudėtį), ir po jo paliekamas tarpas. Neigiamieji (teigiamieji) skaičiai su minuso (pliuso) ženklu rašomi drauge (be tarpo).**
- ▶ **Jungties ženklas [&]**
Alt + 38
vartojamas tik perrašant kitų kalbų citatas, simbolinius pavadinimus (pvz.: *M & M's*, „*Procter & Gamble*“, „*Levi Strauss & Co*“).
  - ▶ **Specialiuose tekstuose gali būti vartojami ženklai autorystei patvirtinti:**
autoriaus teisių ženklas [©] spausdinamas leidiniuose prieš autoriaus pavardę ar institucijos pavadinimą paliekant tarpą – **Alt + 0169**;
ženklas, rodantis, kad **prekių ir paslaugų ženklas registruotas [®]** – **Alt + 0174**;
ženklas, žymintis, kad **prekių ženklas neregistruotas [™]** – **Alt + 0153**.
  - ▶ **Pusės kiekio ženklas [½]**
Alt + 171
(pvz.: *½ tonos*, *½ kg*, žinoma, visada galima rašyti *0,5 t*, *0,5 kg* arba rašyti žodžiais: *pusė tonos*, *pusė kilogramo*).
  - ▶ **Žvaigždutė [*]**
Alt+42
sutartinis spaudos ženklas, žymintis nuorodą.
-